

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 października 2016 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygnaturze akt X P 931/14 zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz K. O. kwotę 8.744,59 zł tytułem ryczałtów za noclegi za okres od 1 września 2011 roku do 31 stycznia 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot: 895,79 zł od dnia 11 października 2011 roku do dnia zapłaty, 2.235,61 zł od dnia 11 listopada 2011 roku do dnia zapłaty, 1.788,01 zł od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty, 1.770,62 zł od dnia 11 stycznia 2012 roku do dnia zapłaty, 2.054,56 zł od dnia 11 lutego 202 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części, zasądził od K. O. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. kwotę 1.550,88 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz K. O. kwotę 306,41 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał pobrać od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi kwotę 438 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu oraz nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2.700 zł oraz przyznał pełnomocnikowi powoda ze Skarbu Państwa kwotę 1.907,59 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło po dokonaniu przez Sąd I instancji następujących ustaleń faktycznych:

Powód K. O. był pracownikiem (...)

z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. w okresie od 1 stycznia 2007 roku do dnia 3 czerwca 2014 roku. Pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego pow. 12 (...). Stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania przez pracownika bez zachowania okresu wypowiedzenia na podstawie art.30§1 punkt 3 k.p. w zw. z art.55§1¹ k.p.

Wynagrodzenie powoda liczone według zasad obowiązujących przy ustalaniu ekwiwalentu za urlop wynosiło 2.700 złotych miesięcznie.

Sąd ustalił, iż w spornym okresie wiązała strony umowa o pracę z dnia 1 kwietnia 2011 roku zawarta na czas określony od dnia 1 kwietnia 2011 roku do dnia 21 sierpnia 2011 roku, zgodnie z którą miejscem świadczenia pracy powoda była Ł., wynagrodzenie powoda składało się z: wynagrodzenia zasadniczego w wysokości 1.675 zł, świadczenia z tytułu podróży krajowych – według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowej na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej, świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych - według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowej za granicą dla pracowników sfery budżetowej, ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych – 210 zł miesięcznie, ryczałtu za pracę w godzinach nocnych - 30 zł miesięcznie oraz ryczałtu za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru – 160 zł. Niezależnie od kraju wysokość diety wynosiła 42 euro. W umowie wskazano, że kierowcy nie przysługuje ryczałt za nocleg, gdy miał możliwości odbycia w przystosowanej do tego celu kabinie.

Następnie w dniu 22 sierpnia 2011 roku strony podpisały umowę o pracę na czas nieokreślony od dnia 22 sierpnia 2011 roku. Na podstawie tej umowy miejscem świadczenia pracy powoda była Ł., wynagrodzenie powoda składało się z: wynagrodzenia zasadniczego w wysokości 1.675 zł, świadczenia z tytułu podróży służbowych krajowych – według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowej na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej, świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych - według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowej za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym niezależnie od kraju wysokość diety wynosiła 42 euro. W przypadku obu rodzajów podróży kierowcy nie przysługiwał ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia do w przystosowanej do tego celu kabinie. Wynagrodzenie składało się również z: ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych – 210 zł miesięcznie, ryczałtu za pracę w godzinach nocnych - 30

zł miesięcznie oraz ryczałtu za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru – 160 zł. Kierowcy nie przysługiwał ryczałt za nocleg, gdy miał możliwości jego odbycia w przystosowanej do tego celu kabinie.

W okresie spornym w pozwanej spółce funkcjonowały dwa regulaminy wynagradzania, pierwszy z nich obowiązywał do stycznia 2012 roku, natomiast drugi od lutego 2012 roku.

Do stycznia 2012 roku u pozwanej obowiązywał regulamin wynagradzania, mocą którego pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych dla pracowników sfery budżetowej, jednakże w wypadku odbywania podróży zagranicznej wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalana była w kwocie 35 euro. Kierowcy nie przysługiwał ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość jego odbycia w przystosowanej do tego kabinie.

Powyższy regulamin uległ zmianie na mocy aneksu z dnia 18 grudnia 2010 roku, który wprowadził z dniem 1 stycznia 2011 roku zmianę, iż niezależnie od kraju, ustalono należność dla pracownika z tytułu podróży służbowej zagranicznej w wysokości 42 euro, ponadto ustalono, iż kierowcy nie przysługuje ryczałt za nocleg gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie.

Aneks do regulaminu nr 1/2012 z dnia 16 stycznia 2012 roku, obowiązujący od dnia 1 lutego 2012 roku wprowadził do Regulaminu załącznik nr 1, a pkt V otrzymał brzmienie „pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia wg zasad i w wysokości określonej w Załączniku nr 1 do Regulaminu”.

Na mocy postanowień Regulaminu wynagradzania w załączniku nr 1 określone zostały świadczenia przysługujące pracownikom z tytułu podróży służbowych – punkt V.

Zgodnie z regulaminem wynagradzania co do zasady pracownikowi przysługiwała zryczałtowana kwota, określana jako ryczałt, pokrywająca całość kosztów podróży służbowej w wysokości określonej przez pracodawcę odrębnie dla podróży krajowej i zagranicznej, która obejmuje pokrycie kosztów wyżywienia oraz noclegów, przejazdów i dojazdów organizowanych we własnym zakresie przez pracownika, dodatkowo zwrot udokumentowanych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb. Rozliczenie podróży dokonywane miało być w okresie 14 dni od jej zakończenia przez pracownika.

Wysokość zryczałtowanej kwoty pokrywającej całość kosztów krajowej podróży służbowej ustalona została na kwotę 23 zł za dobę podróży. Obejmowała ona dietę w kwocie nie niższej niż określona z tytułu podróży służbowej na terenie kraju w przepisach wydanych na podstawie art.77⁵§2 k.p.

Za nocleg w hotelu lub innym obiekcie świadczącym usługi hotelarskie pracownikowi przysługiwał zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem nie więcej niż za 20-krotność stawki ryczałtu – 23 zł, wyłącznie w przypadku gdy nocleg został zorganizowany przez pracodawcę, a nie został bezpośrednio przez niego opłacony lub pracownik uzyskał uprzednią zgodę pracodawcy na piśmie na samodzielne zorganizowanie noclegu w hotelu.

Wysokość zryczałtowanej kwoty pokrywającej całość kosztów zagranicznej podróży służbowej ustalona została na kwotę 42 euro. Obejmowała ona dietę w kwocie nie niższej niż określona z tytułu podróży służbowej.

Pracownikowi przysługiwał zwrot kosztów za nocleg w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach limitu 100 euro. W uzasadnionych przypadkach pracodawca mógł przyznać wyższą kwotę, wyłącznie gdy nocleg został zorganizowany przez pracodawcę, a nie został bezpośrednio przez niego opłacony lub pracownik uzyskał uprzednią zgodę pracodawcy na piśmie na samodzielne zorganizowanie noclegu w hotelu.

Strony w dniu 24 stycznia 2012 roku zawarły porozumienie w zakresie zmian warunków pracy i płacy, w którym zmianie uległy składniki wynagrodzenia: ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych wynosił 210 zł, ryczałt za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru wynosił 160 zł. Świadczenie z tytułu podróży służbowych wyliczane było zgodnie z Regulaminem Wynagradzania. Pozostałe warunki pracy i płacy nie uległy zmianie.

W dniu 4 czerwca 2013 roku strony podpisały porozumienie w zakresie zmian warunków pracy i płacy, którym oświadczyły, iż z dniem 1 marca 2013 roku dokonują zmiany umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia oraz świadczeń z tytułu podróży służbowych – punkt 2.5 i 2.6 umowy o pracę. Wynagrodzenie powoda składało się z wynagrodzenia zasadniczego w wysokości 1.800 zł, ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych w wysokości 240 zł, ryczałtu za pracę w godzinach nocnych w wysokości 30 zł oraz ryczałtu za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru w wysokości 180 zł, ponadto świadczenia z tytułu podróży służbowych będą rozliczane zgodnie z Regulaminem Wynagradzania.

Na podstawie art.8 punkt 8 Rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego, powód oświadczył w dniu 4 czerwca 2013 roku, iż w całym okresie zatrudnienia u pozwanej w przypadku podróży krajowej oraz podróży poza granicami kraju wybierał wykorzystywanie dziennych okresów odpoczynku i skróconych tygodniowych okresów odpoczynku poza bazą w pojeździe, organizując je we własnym zakresie oraz że w dalszym ciągu chce wykorzystywać je w pojeździe na powyższych zasadach.

W dniu 28 grudnia 2011 roku odbyło się spotkanie z kierowcami zatrudnionymi u pozwanej. Powód brał udział w spotkaniu. Na tym spotkaniu kierowcy zostali zaznajomieni z regulaminem wynagradzania. Regulamin był również przez pewien okres wywieszony na tablicy ogłoszeń w biurze. Pracodawca nie zrobił kserokopii regulaminu dla pracowników. Pracownicy w chwili podpisania porozumienia zmieniającego warunki umowy mieli wgląd w segregator, w którym były regulaminy obowiązujące u pozwanego.

Kierowcy byli w siedzibie firmy co 3 tygodnie. Dostarczali wówczas dokumenty karty drogowe oraz kwity za koszty podróży.

Sąd ustalił, iż powód był wnikliwym pracownikiem, interesował się warunkami zatrudnienia.

Pod pozycją „diety” pozwana wypłacała kierowcom dietę oraz ryczałt za nocleg.

W okresie spornym powód będąc w podróży służbowej nocował w kabinie samochodu bądź na promie. Kabina wyposażona była w leżankę, lodówkę i ogrzewanie stacjonarne.

Przedsądowym wezwaniem do zapłaty z dnia 12 czerwca 2014 roku powód wezwał pozwaną do dobrowolnego uregulowania należności z tytułów ryczałtów noclegowych spania w kabinie w kraju i zagranicą wraz z należnymi odsetkami ustawowymi od dnia wymagalności do dnia zapłaty.

Odpowiadając na przedsądowe wezwanie do zapłaty pozwana odmówiła powodowi wypłaty należności.

Łączna kwota ryczałtu za nocleg za wrzesień 2011 roku wynosi 895,79 zł, za październik 2011 roku wynosi 2.235,61 zł, za listopad 2011 roku wynosi 1.788,62 zł, za grudzień 2011 roku wynosi 1.770,62 zł, za styczeń 2012 roku wynosi 2.054,56 zł.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy uznał powództwo za częściowo zasadne.

Sąd wskazał, iż podstawę rozstrzygnięcia stanowi, obok regulacji zawartej w Kodeksie pracy, unormowanie ustalone w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1155 z późn. zm.). Art.2 tej ustawy stanowi, iż podróżą służbową jest każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość stanowiącą siedzibę pracodawcy, na rzecz którego kierowca wykonuje swoje obowiązki czy też poza inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały albo wyjazdu poza taką miejscowość w celu wykonania przewozu drogowego.

W myśl postanowień art.21a powołanej ustawy kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art.77⁵§3-5 k.p.

Zgodnie z regulacją art.77⁵§3 k.p. określenie warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w §2 tego przepisu – czyli w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, winno być dokonane w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania.

Stosownie do treści art.77⁵§4 k.p. regulacje zawarte w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę nie mogą ustalać wysokości diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona w drodze rozporządzenia wydanego na podstawie art.77⁵§2 k.p. W przypadku zaś wstąpienia sytuacji, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, w zakresie należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową, pracownikowi przysługują świadczenia ustalone odpowiednio według przepisów, o których mowa w §2 – a więc w zależności od rodzaju odbywanej podróży – w kraju lub poza granicami kraju (§5). W §2 komentowanego przepisu zawarta została delegacja dla ministra właściwego do spraw pracy, aby określił on w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie to powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

Sąd powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał, iż art.21a ustawy o czasie pracy kierowców odsyła bezpośrednio do regulacji art.77⁵§3-5 k.p. Przy czym uznać trzeba, iż w związku z treścią tych przepisów, następuje pośrednie odesłanie również do art.77⁵§2 k.p., a w konsekwencji należy uznać, że kierowcy przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie tego artykułu, chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (uzasadnienie do uchwały dnia 12 czerwca 2014 roku w sprawie II PZP 1/14, wyrok z dnia 4 września 2014 roku w sprawie I PK 7/14). Sąd zważył, iż w takim przypadku, iż przepisy rozporządzenia wykonawczego wydanego na podstawie delegacji ustawowej zawartej w art.77⁵§2 k.p. ustalają pewien minimalny standard, zaś akty niższej rangi mogą kształtować te stosunki indywidualnie, w sposób korzystniejszy, ale nie mniej korzystny.

W wykonaniu zobowiązania ustawowego Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał w dniu 19 grudnia 2002 roku rozporządzenie w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 roku, nr 236, poz. 1991). Akt ten obowiązywał do 28 lutego 2013 roku. §2 wskazanego rozporządzenia stanowił, iż z tytułu podróży odbywanej w terminie i w państwie określonym przez pracodawcę pracownikowi przysługują diety oraz inne świadczenia, między innymi zwrot kosztów noclegów. Zgodnie z §4 rozporządzenia dieta przeznaczona była na pokrycie kosztów i inne drobne wydatki. Przysługiwała ona w wysokości określonej dla docelowego państwa podróży. Wysokość diet dla każdego z państw określona została w załączniku do rozporządzenia. §9 ust.1 i 2 rozporządzenia stanowił zaś, iż za nocleg przysługiwał pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Jeśli zaś pracownik nie przedłożył rachunku, wówczas przysługuje mu ryczałt w wysokości 25% limitu. Przewidziane w tym przepisie było również, iż w uzasadnionych przypadkach pracodawca mógł wyrazić zgodę na zwrot kosztów za nocleg w hotelu, stwierdzonych rachunkiem, w wysokości przekraczającej limit wskazany w ust.1 (ust.3). Przepisów o zwrocie kosztów noclegu i ryczałcie za nocleg nie stosowało się w sytuacji zapewnienia przez pracodawcę lub stronę zagraniczną bezpłatnego noclegu (ust. 4).

Rozporządzenie to zostało zastąpione nowym – wydanym przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w dniu 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 roku, poz. 167 z późn. zm.), które weszło w życie

w dniu 1 marca 2013 roku. Rozporządzenie z 2013 roku określało w §2, iż z tytułu podróży krajowej i zagranicznej, odbywanej w terminie i miejscu określonym przez pracodawcę, pracownikowi przysługują diety (pkt 1) oraz zwrot kosztów m. in. noclegów (pkt 2c). Na mocy §13, stanowiącego odpowiednik §4 rozporządzenia z 2002 roku, dieta w podróży zagranicznej przeznaczona jest na pokrycie kosztów wyżywienia i inne drobne wydatki oraz jej wysokość określona została w załączniku do rozporządzenia.

W treści §16 wskazanego rozporządzenia z 2013 roku została uregulowana kwestia przysługiwania pracownikowi odbywającemu zagraniczną podróż służbową zwrotu kosztów noclegów i ryczałtów za noclegi. Zostały tu co do zasady powtórzone regulacje zawarte w rozporządzeniu z 2002 roku, zarówno o przysługiwaniu prawa do zwrotu kosztów noclegu, o wysokości ryczałtu za nocleg, a także o tym, iż ryczałt czy zwrot kosztów nie przysługuje, jeśli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi - kierowcy bezpłatny nocleg.

Sąd wskazał, iż przedmiot licznych analiz judykatury, w szczególności Sądu Najwyższego, stanowiła wykładnia użytego w cytowanym wyżej przepisie określenia „zapewnienie bezpłatnego noclegu” w zakresie interpretacji i dokonania wykładni czym jest bezpłatny nocleg. Sąd wyjaśnił, iż w powołanym już wyroku z dnia 4 września 2014 roku (I PK 7/14) Sąd Najwyższy sformułował tezę, iż obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym jest zapewnienie pracownikowi bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki standard). Stanowisko takie stanowi ugruntowany już kierunek w orzecznictwie i nie pozostawia wątpliwości w tym zakresie.

W przedmiotowej sprawie sporny okres od 3 czerwca 2011 roku do 3 czerwca 2014 roku – należy podzielić na dwa podokresy:

- od 3 czerwca 2011 roku do 31 stycznia 2012 roku,
- od 1 lutego 2012 roku do 3 czerwca 2014 roku.

Okolicznością stanowiącą podstawę rozdzielenia jest fakt wejścia w życie postanowień zmieniających Regulamin wynagradzania w zakresie świadczeń z tytułu zagranicznych podróży służbowych.

W toku procesu pozwana nie wykazała, aby powód zapoznał się z postanowieniami regulaminu obowiązującego do dnia 31 stycznia 2012 roku, wobec czego do tego okresu w zakresie ryczałtów za nocleg w podróży służbowej obowiązywały powoda unormowania umowy o pracę łączącej strony. Na mocy umowy o pracę z dnia 22 sierpnia 2011 roku strony stosunku pracy wyłączyły prawo powoda do otrzymania ryczałtu za nocleg, w sytuacji, kiedy istniała możliwość odbycia go w przystosowanej do tego celu kabinie samochodu. W pozwanej spółce regułą było natomiast właśnie takie odbywanie noclegów przez kierowców. Zdanie Sądu regulację tę należy jednak uznać za bezskuteczną. Jest ona bowiem mniej korzystna dla powoda od obowiązujących w tym okresie przepisów prawa. Na mocy bowiem art. 77⁵§4 k.p. powód miał prawo do otrzymania świadczeń z tytułu podróży służbowych w wysokości nie niższej, niż określone to zostało w rozporządzeniu z 2002 roku. Regulacje w umowie o pracę, stanowiące o tym, iż ryczałt za nocleg nie należy się, ze względu na możliwość odbycia odpoczynku w kabinie samochodu są oczywiście mniej korzystne dla powoda. Dlatego też w ocenie Sądu w tym okresie stosować należy wobec powoda przepisy rozporządzenia z 2002 roku, regulującego należności z tytułu podróży służbowych. Powód bowiem nie mógł zostać pozbawiony prawa do otrzymania ryczałtu za nocleg w podróży służbowej za granicą, a minimum w tym zakresie zapewniał właśnie powołany akt prawny.

W okresie od 1 lutego 2012 roku obowiązywał w pozwanej spółce (...) wynagradzania w zmienionej wersji, który zapewniał wypłatę świadczeń z tytułu podróży służbowych. Na mocy postanowień tego Regulaminu pracownikowi co do zasady przysługiwała zryczałtowana kwota pokrywająca całość kosztów podróży służbowej – wyżywienia, noclegów, przejazdów i dojazdów. Należność ta została określona na kwotę 42 euro. Ta suma obejmowała, na mocy postanowień

Regulaminu, dietę w kwocie wyrażonej w art.77⁵§4 k.p. – nie niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz ryczałt za nocleg.

Sąd wskazał, iż pozwany pracodawca nie jest podmiotem publicznym, zatem miał on prawo do ukształtowania należności z tytułu podróży zagranicznych w sposób odmienny, niż zostało to dokonane w przepisach rozporządzenia wykonawczego. Regulacje wewnętrzne natomiast musiały być nie mniej korzystne niż te, jakie zostały w tej materii zawarte w Kodeksie pracy. Ograniczenia wynikające z regulacji ustawowej dotyczą jedynie kwoty diety, zaś nie wskazują wysokości ryczałtu. Oznaczało to w praktyce, iż diety z tytułu podróży służbowej za granicą mogły być uregulowane na niższym poziomie niż zostało to dokonane w rozporządzeniu z 2002 roku, a później z 2013 roku, nie mogły być one jednak niższe niż diety ustalone w rozporządzeniu z tytułu podróży służbowej na terenie kraju, które wynosiły 23 złote na mocy rozporządzenia z 2002 roku, a później 30 złotych za dzień podróży (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2016 roku II PK 334/14).

Wprowadzenia wynikających z nowego regulaminu wynagrodzenia zmian pracodawca dokonał w drodze zawartych z pracownikami porozumień zmieniających warunki pracy i płacy, nadto ogłoszenie zmienionego regulaminu zostało dokonane w sposób zwyczajowo przyjęty przez pracodawcę (wywieszenie na tablicy ogłoszeń i wyłożenie w biurze). Twierdzenie to znajduje poparcie w okoliczności, iż powód był obecny na spotkaniu, które odbyło się w 28 grudnia 2011 roku, a którego przedmiotem były właśnie zmiany w Regulaminie wynagradzania oraz podpisane porozumienie z dnia 24 stycznia 2012 roku, w którym zostało wskazane, iż świadczenia z tytułu podróży służbowych będą rozliczane na podstawie Regulaminu wynagradzania. Świadczą o tym zeznania świadka M. Z. i dokument w postaci listy obecności z ww. spotkania na które widnieje podpis powoda oraz porozumienie z dnia 24 stycznia 2012 roku pod którym widnieje również podpis powoda.

Powyższe okoliczności powodują, że nie można uznać za uzasadnioną argumentację powoda sprowadzającą się do twierdzenia, że zapisy regulaminu wynagradzania w brzmieniu obowiązującym od 1 lutego 2012 roku są niezgodne z art.77⁵ k.p., skoro przewidziana w obowiązującym u pozwanego pracodawcy regulaminie wynagradzania kwota 42 Euro nie jest mniej korzystna niż przepisy powszechne w zakresie minimalnych kosztów wyżywienia (art.77⁵§4 k.p.) i ryczałtu za nocleg (§9 rozporządzenia). Sąd podzielił pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroków Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2015 roku (II PK 241/14) i z dnia 15 września 2015 roku (II PK 248/14), w których Sąd ten – podzielając stanowisko wyrażone w uchwale z 12 czerwca 2014 roku (II PZP 1/14) – wyraził jednocześnie zapatrywanie, zgodnie z którym określona w umowie o pracę (czy regulaminie) kwota może w pełni kompensować koszty podróży zagranicznej jeżeli nie jest ona mniej korzystna niż przepisy powszechne w zakresie minimalnych kosztów wyżywienia (według art.77⁵§4 k.p., czyli dieta krajowa) i ryczałtu za nocleg (według § 9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 roku).

Odnosząc się do faktu zaakceptowania przez powoda nowych warunków wynagradzania Sąd podkreślił, że niewątpliwie każda zmiana warunków pracy za porozumieniem wymaga zgodnego oświadczenia woli obu stron umowy o pracę. W niniejszej sprawie powód podpisał datowane na dzień 24 stycznia 2012 roku porozumienie zmieniające warunki pracy i płacy, które w kwestii przysługujących świadczenia z tytułu podróży służbowych odsyłało do Regulaminu wynagradzania. Okoliczność, że porozumienie to powód podpisał bez zapoznania się z jego treścią w ocenie Sądu nie wpływa na ważność złożonego przez powoda oświadczenia woli, skoro powód podpisał je dobrowolnie. Ponadto twierdzenia powoda, aby pozwana przedkładając porozumienie do podpisania nie dała możliwości zapoznania się powodowi z jego treścią bądź treścią regulaminu, wobec zeznań świadków, iż powód należał do pracowników wnikliwych, interesujących się warunkami pracy, należy ocenić za niewiarygodne dążące jedynie do uchylenia się skutkom przedmiotowego porozumienia. Sąd wyjaśnił, iż uchylić się od skutków swego oświadczenia o wyrażeniu zgody na zmianę warunków pracy lub płacy pracownik mógłby jedynie z powołaniem się na jego wady. W niniejszym postępowaniu powód na żadną z wad oświadczenia woli się nie powołał. W świetle poczynionych w sprawie ustaleń nie ma podstaw do uznania, że powód podpisał porozumienie działając w stanie nieświadomości.

Sąd nie miał zatem wątpliwości co do tego, iż po zawarciu porozumienia

w dniu 24 stycznia 2012 roku wolą stron było objęcie wskazaną kwotą wszelkich należności, jakie wynikały z odbywanych przez powoda w ramach stosunku pracy podróży służbowych. Wskazane w Regulaminie wynagradzania pojęcie „dieta” obejmowało zarówno dietę jak i ryczałt za nocleg. W ocenie Sądu Rejonowego nie ma wątpliwości co do tego, że ustalona ryczałtowana kwota pokrywająca całość kosztów zagranicznej podróży służbowej ustalona na kwotę 42 euro obejmowała wszystkie należności z tytułu wydatków (kosztów) związanych z podróżą służbową kierowcy. Nie ma podstaw do przyjęcia, że zamiarem stron było uregulowanie w umowie tylko części świadczeń należnych pracownikowi w związku z odbywanymi podróżami służbowymi. Strona pozwana ustalając wysokość należności z tytułu podróży na kwotę 42 Euro (ryczałtowana kwota) uprościła w ten sposób rozliczenia z kierowcami, a sami kierowcy mieli pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują.

Sąd Rejonowy zacytował podobne stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w sprawie o analogicznym stanie prawnym, w którym stwierdzono, iż kwota którą strony umówiły, obejmowała wyżywienie oraz ryczałty za noclegi. Suma minimalnej diety oraz ryczałtów, wynikająca z przepisów powszechnych była niższa niż 42 euro (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2015 roku (II PK 241/14)).

Po przeanalizowaniu wyliczeń świadczeń wypłaconych przez pozwaną powodowi z tytułu podróży służbowych Sąd uznał, iż świadczenia wypłacone powodowi przez pracodawcę po dniu 1 lutego 2012 roku stanowiły równowartość diety i ryczałtów za nocleg w podróży służbowej, w wysokości nie niższej niż przewidywały to pozostające w mocy przepisy prawa pracy.

Odnosząc się natomiast do okresu od dnia 3 czerwca do 31 sierpnia 2011 roku Sąd wskazał, iż powód nie doprecyzował roszczenia w tym zakresie, ponadto w toku postępowania pełnomocnik powoda cofnął roszczenie od czerwca do lipca 2011 roku bez zrzeczenia się roszczenia, na co nie wyraziła zgody pozwana (wobec czego Sąd nie mógł umorzyć postępowania w wskazanym okresie), a co więcej pozwana podniosła również skuteczny zarzut przedawnienia co do roszczeń wykraczających poza 3 lata przed wytoczeniem powództwa. Powód złożył pozew w dniu 19 września 2014 roku, a zatem roszczenia sprzed września 2011 roku są przedawnione. Pełnomocnik powoda modyfikując powództwo w piśmie z dnia 23 maja 2016 roku, ostatecznie sprecyzował roszczenie od września 2011 roku do maja 2014 roku.

Mając powyższe na względzie Sąd zasądził powodowi jedynie część dochodzonej przez niego kwoty, obejmującej okres od września 2011 roku do stycznia 2012 roku. W okresie tym powoda obejmowały postanowienia umowy o pracę, która stanowiła, iż kierowcy nie przysługiwał ryczałt za nocleg gdy miał możliwość odbycia w przystosowanej do tego celu kabinie. Regulacja ta, jak to zostało wykazane, stała w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawa i w konsekwencji uznana została za bezskuteczną.

Należne powodowi kwoty wynikały z niekwestionowanego przez stronę powodową wyliczenia pozwanego, które następnie znalazło pokrycie w wskazanych przez powoda w piśmie modyfikującym roszczenie kwotach. Ponadto ilość noclegów, ich daty i miejsca nie stanowiły elementu spornego między stronami. Ostateczne wyliczenie przygotowane przez stronę pozwaną co do wysokości ryczałtów za nocleg, odpowiadało kwotom ostatecznie popieranym przez powoda.

W zakresie żądania zasądzenia odsetek Sąd zważył, iż stosownie do przepisu art.481§1 k.c. w związku z art. 300 k.p., stanowiącego – zgodnie z dyspozycją art. 359 §1 k.c. – formalne, ustawowe źródło odsetek, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, choćby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Istotne jest więc ustalenie momentu, w którym dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia. Zgodnie z art.476 k.c. dłużnik dopuszcza się zwłoki, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Zobowiązanie pozwanej miało zatem charakter terminowy i stawało się wymagalne w nie kwestionowanym przez nią terminie, zatem Sąd zasądził jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

Mając powyższe rozważania na względzie powództwo w pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art.100 k.p.c., zasądzając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1.550,88 zł. Powód dochodząc bowiem pierwotnie kwoty 49.999 złotych, przy zasądzonej 8.744,59 złotych wygrał proces w 13,84 %. Koszty zastępstwa procesowego strony pozwanej wyniosły 1.800 zł (ustalone na podstawie §11 ust.1 pkt 2 w zw. z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.). Należna zatem od powoda na rzecz pozwanego część kosztów stanowi kwotę – 1.550,88 złotych (punkt 3 sentencji). Natomiast kwota należna od pozwanej na rzecz powoda stanowi kwotę – 306,41 złotych, kwota ta zgodnie z §3 rozporządzenia została podwyższona o podatek od towarów i usług, ponieważ pomoc prawna była udzielona powodowi z urzędu (punkt 4 sentencji).

Od części oddalonego powództwa, Sąd przyznał koszty pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu przez pełnomocnika, nakazując ich wypłatę ze Skarbu Państwa. Wysokość została ustalona na podstawie §11 ust.1 pkt 2 w zw. z §6 pkt 5 w zw. z §3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), i obejmuje część oddalonego powództwa (1.550,88 zł), powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług. Łącznie Sąd przyznał pełnomocnikowi z urzędu kwotę 1.907,59 zł.

O kosztach sądowych w postaci nieuiszczonej przez powoda opłaty od pozwu Sąd orzekł na podstawie art.113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 623) w zw. z art. 100 k.p.c. W niniejszej sprawie na koszty sądowe składała się opłata od pozwu. Mając na uwadze wynik procesu Sąd nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 438 złotych z tytułem kosztu opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa (punkt 6 wyroku).

Sąd nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty jednomiesięcznego wynagrodzenia powoda na podstawie art.477²§1 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniosły obie strony postępowania.

Pozwany wyrok zaskarżył w części uwzględniającej powództwo (to jest co do zasądzonej kwoty 8.744,59 zł objętej rygorem natychmiastowej wykonalności w zakresie kwoty 2.700 zł) oraz w części orzekającej o kosztach postępowania wnosząc o:

- 1) zmianę wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje,
- 2) orzeczenie o obowiązku zwrotu na rzecz pozwanego kwoty 2.700 zł wypłaconej powodowi na podstawie rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego w punkcie 5 wyroku, na podstawie art.477²§1 k.p.c.

Skarżący wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego:

1) §9 ust.2 i 4 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 roku Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz.U. nr 236, poz.191 ze zm.) w zw. z art.77⁵§2 i §5 k.p. oraz art.2, art.20-22, art.32 i art.64 w zw. z art.31 ust.3 Konstytucji RP – przez niewłaściwe zastosowanie (bezpodstawne zastosowanie) w stanie faktycznym sprawy mimo uregulowania przez pozwanego kwestii zwrotu kosztów podróży w regulaminie wynagradzania i umowie o pracę, w tym ustalenia przez pracodawcę, iż ryczałt się nie należy w przypadku zapewnienia noclegu w kabinie pojazdu,

2) art.77⁵§4 k.p. przez błędną, rozszerzającą wykładnię polegającą na wywodzeniu z tego przepisu prawa do otrzymania świadczeń z tytułu podróży służbowych w wysokości nie niższej niż w rozporządzeniu z 2002 roku, gdy przepis ten odnosi się wyłącznie do minimalnej wysokości diety, a nie innych świadczeń z tytułu podróży służbowych,

3) art.77⁵§1-5 k.p. w zw. z art.2, art.20-22, art.32 i art.64 w zw. z art.31 ust.3 Konstytucji RP przez błędną wykładnię prowadzącą do ograniczenia praw pracodawcy w zakresie swobody kształtowania warunków zwrotu kosztów podróży służbowych ponad ograniczenia wynikające wprost z ustawy, to jest wyłącznie art.77⁵§4 k.p. w zakresie wysokości diety,

4) art.21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowcy (Dz.U. nr 92, poz.879 ze zm.) w zw. z art.2, art.20-22, art.32 i art.64 w zw. z art.31 ust.3 Konstytucji RP przez błędną, rozszerzającą wykładnię prowadzącą do wywodzenia z tego przepisu możliwości zastosowania do kierowców art.77⁵§2 k.p. i przepisów wydanych na podstawie zawartej w nim delegacji, mimo zawartego w art.21a ww. ustawy odwołania wyłączenie do art.77⁵§3-5 k.p,

5) art.9§2 k.p. i art.18§1-2 k.p. w zw. z art.21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowcy (Dz.U. nr 92, poz.879 ze zm.) w zw. z art.2, art.20-22, art.32 i art.64 w zw. z art.31 ust.3 Konstytucji RP przez jego niewłaściwe zastosowanie (bezpodstawne zastosowanie) prowadzące do uznania nieważności wyłączenia przez strony w umowach o pracę prawa do ryczałtu za noclegi w przypadku odbywania go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu,

6) art.3 k.c. w zw. z art.300 k.p. i art.2 Konstytucji poprzez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) w stanie faktycznym niniejszej sprawy i złamanie zakazu działania prawa wstecz polegającego na zastosowaniu do stanu faktycznego sprawy wykładni przepisów §9 ust.2 i 4 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 roku Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz.U. nr 236, poz.1991 ze zm.) w zakresie noclegów kierowców, które odbywali w przystosowanej kabinie pojazdu, jaka nie obowiązywała w czasie nawiązania i trwania stosunku pracy łączącego strony oraz w czasie obowiązywania rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 roku,

7) art.8 Konstytucji RP przez niezastosowanie bezpośrednio przepisów Konstytucji RP i zaniechani przeprowadzenia oceny zgodności z Konstytucją RP przepisów objętych skargą konstytucyjną,

8) art.8 k.p. poprzez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) w stanie faktycznym sprawy, mimo że wypłacenie powodowi należności z tytułu ryczałtów za noclegi winno zostać ocenione z punktu widzenia nadużycia prawa, w szczególności z uwagi na fakt, że wypłata świadczeń z tytułu zwrotu kosztów podróży służbowej nie może służyć wzbogaceniu pracownika, a takie wzbogacenie nastąpiłoby w świetle następujących okoliczności:

- niezgodnienia takiego świadczenia w łączącej strony umowie o pracę, na co wskazuje wykładnia przepisów obowiązujących w czasie zawierania umów o pracę, świadomość i wola stron, w szczególności jednoznaczny zapis o wyłączeniu prawa do tego świadczenia,
- braku faktycznego poniesienia przez pracownika kosztów noclegów,
- wypłaty powodowi świadczeń z tytułu podróży służbowych, także za okres do 31 stycznia 2012 roku w wyższej wysokości niż wynikająca z minimalnego standardu wyznaczonego przepisami wykonawczymi do art.77⁵§2 k.p. (dieta krajowa + ryczałt za nocleg),
- braku podstaw do nakładania na pracodawcę dodatkowych obowiązków ponad uprzednio uzgodnione przez strony, wyłącznie na podstawie nowej wykładni przepisów, dokonanej już po ich uchyleniu oraz po ustaniu łączącego strony stosunku pracy,
- niezgodności z Konstytucją RP samych regulacji prawnych obowiązujących w zakresie zwrotu pracownikom kosztów podróży służbowych przez naruszenie art.92 Konstytucji RP wynikających z art.2 Konstytucji, standardów państwa prawnego jak zasada zaufania do państwa, pewności prawa, a także zasada określoności przepisów prawa (niejasność przepisów określających zasady zwrotu kosztów podróży służbowych, w szczególności wobec kierowców), wynikających z art.20 i art.22 Konstytucji, zasad społecznej gospodarki rynkowej i swobody działalności gospodarczej (traktowanie według równej miary bez różnicowań dyskryminujących ani faworyzujących grupy pracowników), wynikającego z art.64 ust.1 i 2 Konstytucji, prawa

do własności i innych praw majątkowych, podlegającym równej dla wszystkich ochronie prawnej, co jest przedmiotem skargi konstytucyjnej,

- działania pracodawcy w zaufaniu do stanowiska Państwowej Inspekcji Pracy, jednoznacznie negującego uprawnienia pracowników będących kierowcami do ryczałtów za noclegi, w sytuacji gdy mogli odbyć nocleg w przystosowanej do tego kabinie oraz aktualnej linii orzecznictwa sądowego.

W uzasadnieniu apelacji pełnomocnik pozwanego podała, iż Sąd uwzględnił powództwo w zakresie roszczeń obejmujących okres do 31 stycznia 2012 roku z uwagi na uznanie za bezskuteczne obowiązujących wówczas u pozwanego regulacji (Regulamin wynagradzania i umowy o pracę) wyłączających prawo do ryczałtu za nocleg w przypadku odbywania go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu jako regulacji mniej korzystnej od obowiązujących w tym okresie przepisów prawa.

Według skarżącego dla oceny zasadności roszczeń powoda za okres do 31 stycznia 2012 roku kluczowa jest ocena kwestii zastosowania do pracowników zatrudnionych na stanowisku kierowców przepisów wydanych na podstawie art.77⁵§2 k.p. jako minimalnego standardu w rozumieniu art.9 ust.2 k.p. i art.18§1 k.p. z uwagi na wykładnię art.77⁵§2 k.p. i brak odesłania w art.21a ustawy o czasie pracy kierowców do art.77⁵§2 k.p. Apelująca podkreśliła, iż stanowisko Sądu Najwyższego w tej kwestii nie było jednolite. W ocenie pozwanego uznanie, że brak jest podstawy w art.21a ustawy o czasie pracy kierowców do stosowania do kierowców zatrudnionych poza sferą budżetową przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art.77⁵§2 k.p., przesądza o wykluczeniu możliwości stosowania tych przepisów, jako minimalnego standardu w rozumieniu art.9 ust.2 k.p. i art.18§1 k.p., a w konsekwencji prowadzi do uznania skuteczności odmiennych (w szczególności mniej korzystnych) regulacji aktów wewnętrznych pracodawcy czy postanowień umów o pracę – w stanie faktycznym sprawy skuteczności wyłączenia prawa do ryczałtu za nocleg w przypadku odbywania go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu.

Pełnomocnik pozwanego wskazała, iż istotna jest ocena zasadności roszczeń kierowców z tytułu ryczałtów za noclegi z punktu widzenia konstytucyjności przepis §9 ust.2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. nr 236, poz.1991 ze zm.) w zw. z art.77⁵§2 k.p. Sąd pierwszej instancji przy rozpoznawaniu sprawy był zobowiązany art.8 Konstytucji RP do badania zgodności z Konstytucją RP kluczowych dla rozstrzygnięcia sprawy przepisów i wypowiedzenia się co do ich oceny z punktu widzenia zgodności z Konstytucją, a po przeprowadzeniu tej oceny do rozstrzygnięcia w zakresie ich zastosowania lub odmowy zastosowania.

Nadto podniosła, iż Sąd pomimo podniesionych zarzutów pominął w ogóle rozważenia roszczeń pozwu w punktu widzenia nadużycia prawa – art.8 k.p. Podała, że wszelkie wydatki związane z odbywaniem podróży nie mają służyć wzbogaceniu pracownika, powinny być związane z realnymi kosztami. Przyjęcie, że ryczałt należy się pracownikowi mimo, że miał zapewnione miejsce do noclegu i faktycznie z niego korzystał prowadzi do pewnego rodzaju wzbogacenia pracownika, co jest sprzeczne z zasadniczym celem rozporządzenia sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej oraz przepisów o zwolnieniach od podatku i składek ZUS. W efekcie ryczałt za noclegi przybiera formę dodatkowej gratyfikacji, wynagrodzenia, służąc wzbogaceniu pracownika. Dodatkowo świadczenia te nie zostały przewidziane przez strony w umowie, zostały w niej wyraźnie wyłączone.

Pełnomocnik powoda zaskarżył wyrok w części w zakresie punktu 2 oddalającego powództwo oraz w zakresie orzeczenia o kosztach.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił

1) naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść rozstrzygnięcia – art.233 k.p.c. przez poczynienie przez Sąd ustaleń stanowiących podstawę rozstrzygnięcia sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, czym Sąd dokonał dowolnej a nie swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego w zakresie:

a) ustalenia, że regulamin wynagradzania był wywieszany w siedzibie pozwanej spółki na tablicy ogłoszeń i był dostępny dla pracowników w taki sposób, że pracownicy byli zapoznani z jego treścią, w sytuacji gdy jak wynika z zeznań powoda i świadka Ł. F. (1) pracownicy nie byli zaznajomieni z treścią regulaminu wynagradzania zmienionego aneksem z dnia 16 stycznia 2012 roku i nie był on wywieszony na tablicy ogłoszeń w siedzibie pozwanej spółki w taki sposób, żeby pracownicy mogli zapoznać się z jego treścią, przy czym Sąd pominął charakter pracy powoda z którym wiązało się sporadyczne odwiedzanie pracodawcy, najczęściej co trzy tygodnie, a na żadnym dokumencie nie zostało potwierdzone, że powód zapoznał się z treścią regulaminu wynagradzania, a o przedstawienie takiego dowodu wnioskował powód,

b) ustalenia, że zasady rozliczania należności z tytułu podróży służbowych określał regulamin wynagradzania załączony do odpowiedzi na pozew w sytuacji, gdy powód i świadek Ł. F. (2) wskazywali, że w okresie od lutego 2012 roku nie było u pozwanej regulaminu wynagradzania takiej treści, przy czym pozwana w żaden sposób nie potwierdziła, że treść regulaminu wynagradzania w wersji zmienionej aneksem z dnia 16 stycznia 2012 roku została w jakikolwiek sposób zakomunikowana pracownikom, co oznaczać może, że regulamin ten został przygotowany na potrzeby procesów wytaczanych przez pracowników, gdyż nie ma żadnego dowodu, że akurat taka była treść tego regulaminu w dniu 16 stycznia 2012 roku, a z porozumienia zmieniającego warunki płacy z dnia 24 stycznia 2012 roku nie wynika w jakiej wersji dotyczy odesłanie z tego porozumienia, a to na pozwanej ciążył obowiązek wykazania jaka była treść regulaminu pracy i regulaminu wynagradzania począwszy od lutego 2012 roku, wobec czego przyjąć należy, że zasady wypłaty ryczałtów noclegowych określone są wyłączenie na zasadach wynikających z art.77⁵§5 k.p.,

c) ustalenie, że na spotkaniu w dniu 28 grudnia 2011 roku pracownicy byli poinformowani o tym, że ryczałt w wysokości 42 euro obejmuje diety i ryczałty noclegowe, w sytuacji gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, co było przedmiotem spotkania i w jaki sposób omawiano te zagadnienia, sam przedstawiony program spotkania nie stanowi dowodu, że pracownicy byli zapoznawani z okolicznością, że ryczałt w wysokości 42 euro obejmuje również ryczałty noclegowe, wobec czego Sąd I instancji ustalając stan faktyczny w sposób dowolny uznał, że udowodniony został przebieg spotkania;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art.21a ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art.77⁵§5 k.p. w zw. z art.18§2 k.p. przez błędną wykładnię i wskazanie, że stosunki między stronami określone zostały w regulaminie wynagradzania i postanowienia tego regulaminu są korzystniejsze niż wysokość świadczeń wynikająca z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej z dnia 29 stycznia 2013 roku (Dz.U. z 2013 roku, poz.167) i Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju z dnia 19 grudnia 2002 roku (Dz.U. nr 236, poz.1991) podczas gdy wobec niezakomunikowania pracownikom treści regulaminu wynagradzania i nieudowodnienia, że treść regulaminu wynagradzania ustanowiona aneksem z dnia 16 stycznia 2012 roku odpowiada treści regulaminu załączonego do odpowiedzi na pozew – Sąd pierwszej instancji nie może opierać się na regulaminie, którego treść jest nieznana, co oznacza, że Sąd oddalając powództwo w zakresie ryczałtów noclegowych za okres od lutego 2012 roku do czerwca 2014 roku błędnie uznał, że zasady rozliczania kosztów podróży służbowych wynikają z umowy zmienionej aneksem i regulaminu wynagradzania a nie z rozporządzeń wydanych na podstawie art.77⁵§5 w zw. z §2 k.p.,

b) art.65§1 k.c. w zw. z art.300 k.p. poprzez błędną interpretację zawartego porozumienia z dnia 24 stycznia 2012 roku i 4 czerwca 2013 roku w kontekście treści dokumentu „rozliczenie podróży służbowej” załączonych do akt sprawy, gdzie wskazano, że dieta za zagraniczne podróże służbowe obejmuje wielokrotność 42 euro, a świadczenia związane z noclegami wynoszą 0 zł, co powoduje że strony inaczej ukształtowały stosunek prawny niż to wynika z regulaminu wynagradzania i porozumień zmieniających warunki pracy powoda, gdyż z tego wynika, że kwota za ryczałt w wysokości 42 euro obejmuje jedynie diety a zatem nie obejmuje ryczałtów,

3) naruszenie przepisów postępowania dotyczących rozliczenia kosztów procesu a mianowicie art.100 k.p.c. gdyż Sąd pierwszej instancji błędnie wyliczył proporcje w której strona powodowa wygrała proces, co spowodowało, że błędnie wyliczone zostały poszczególne kwoty przypadające na rozliczenie kosztów procesu przez przyjęcie, że powód wygrał proces w 13,84% i zasądzenie w związku z tym na rzecz pozwanego kwoty 1.550,88 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego a na rzecz powoda 306,41 zł w sytuacji, gdy proporcja ta wynosi 17,49% przy założeniu, że wartość przedmiotu sporu wyniosła jak pierwotnie w pozwie 49.999 zł.

Wobec tak sformułowanych zarzutów wniósł o zmianę wyroku przez zasądzenie na rzecz powoda dalszej kwoty 54.433,08 zł wraz z odsetkami liczonymi świadczenia należnego za każdy miesiąc od 11 dnia każdego miesiąca począwszy od 11 marca 2012 roku do 11 czerwca 2014 roku oraz o zmianę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów przez zasądzenie ich w całości od pozwanego na rzecz powoda, a w razie oddalenia apelacji w całości zmianę rozstrzygnięcia o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych i ich stosunkowe rozdzielanie przy uwzględnieniu, że powód wygrał proces w 17,49%.

Nadto wniósł o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wg norm przepisanych, oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone ani w całości ani w części.

W razie uznania, że wartość przedmiotu sporu od której wyliczane są koszty procesu przewyższa kwotę 50.000 zł i dokonania zmiany orzeczenia o kosztach procesu wniósł o nieobciążanie powoda kosztami nieuiszczonej opłaty od pozwu i kosztami zastępstwa procesowego za I instancję.

W uzasadnieniu apelacji wskazał, iż Sąd błędnie przyjął, że powód znał treść regulaminu wynagradzania. Sąd pominął charakter pracy powoda, z którym wiązało się sporadyczne odwiedzanie siedziby pracodawcy, co 3 tygodnie, stąd nawet w wypadku wywieszenia regulaminu nie można uznać za zapoznanie powoda z jego treścią. Powód nie podpisał porozumienia zmieniającego 24 stycznia 2012 roku, bowiem otrzymał wypowiedzenie umowy o pracę. W interesie pracodawcy było uzyskanie potwierdzenia, że powód zapoznał się z regulaminem. Brak takiego potwierdzenia powinien być oceniany na korzyść pracownika.

Nadto podniósł, że w pozwanej spółce nie było regulaminu o treści jaka została załączona do odpowiedzi na pozew, co wynika z zeznań powoda i świadka Ł. F. (1).

Podał, że powód stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie powinna mieć zastosowanie umowa o pracę z wyłączeniem postanowień regulaminu wynagradzania. Stąd wobec nieuregulowania kwestii wypłaty świadczeń w tej umowie zastosowanie ma art.21 a ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art.77⁵§5 k.p.

W odpowiedzi na apelację powoda pełnomocnik pozwanego wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest niezasadna, a jej zarzuty dotyczące naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa procesowego i materialnego nie są trafne.

Ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, nie budzą wątpliwości i Sąd Okręgowy przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia. Ustalenia te zostały poczynione w oparciu o wszechstronną ocenę całego zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W pierwszej kolejności omówienia wymagają zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, zmierzające do zakwestionowania prawidłowości ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia sprawy. Zarzuty w odniesieniu do prawa materialnego mogą być bowiem właściwie ocenione i rozważone tylko na tle prawidłowo ustalonej podstawy faktycznej. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej, bezstronnej analizie. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku

szczegółowo rozważył kwestię wiarygodności zeznań przesłuchanych w niniejszej sprawie osób, przekonująco motywując swoje stanowisko. Odniósł się również do zgromadzonej w sprawie dokumentacji. Żaden ze środków dowodowych nie został zatem pominięty. W związku z tym należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy należycie wyjaśnił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a przy ocenie zgromadzonego materiału dowodowego nie wykroczył poza ramy określone przez cytowany wyżej przepis.

Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art.233§1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 roku, III CK 245/04). Wykazanie przez stronę, że sąd naruszył art.233§1 k.p.c. oraz że fakt ten mógł mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być zastąpione odmienną interpretacją dowodów zebranych w sprawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 roku, V CKN 17/00).

Naruszenia przepisu art.233 k.p.c. skarżący upatruje w dokonaniu przez Sąd I instancji dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów polegającej na ustaleniu, że regulamin wynagradzania był wywieszany w siedzibie pozwanej spółki na tablicy ogłoszeń i był dostępny dla pracowników w taki sposób, że pracownicy byli zapoznani z jego treścią, że ustalenia zasady rozliczania należności z tytułu podróży służbowych określał regulamin wynagradzania załączony do odpowiedzi na pozew oraz ustalenie, że na spotkaniu w dniu 28 grudnia 2011 roku pracownicy byli poinformowani o tym, że ryczałt w wysokości 42 euro obejmuje diety i ryczałty noclegowe.

Tak sformułowane zarzuty ani ich uzasadnienie, nie wskazują w istocie na uchybienie przez Sąd pierwszej instancji zasadzie swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art.233§1 k.p.c. Przepis ten iż reguluje jedynie kwestię oceny wiarygodności i mocy (wartości) dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów, a nie poczynionych ustaleń faktycznych, czy wyprowadzonych z materiału dowodowego wniosków. Naruszeniem tego przepisu nie jest także pominięcie przez Sąd przy wyrokowaniu określonej okoliczności faktycznej, nawet jeżeli strona uważa ją za istotną dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 roku, II CK 293/02, Lex nr 151622). Co do zasady, wykazanie przez stronę, że Sąd naruszył art.233§1 k.p.c. oraz że fakt ten mógł mieć istotny wpływ na wynik sprawy, nie może być zastąpione odmienną interpretacją dowodów zebranych w sprawie, chyba że strona jednocześnie wykaże, iż ocena dowodów przyjęta przez Sąd za podstawę rozstrzygnięcia przekracza granice swobodnej oceny dowodów.

Zgodnie z treścią art.77² k.p. (w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie) pracodawca zatrudniający co najmniej 20 pracowników, nieobjętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy odpowiadającym wymaganiom określonym w §3 ustala warunki wynagradzania za pracę w regulaminie wynagradzania. Regulamin wynagradzania ustala pracodawca (§4 art.77² k.p.), a jeżeli działa zakładowa organizacja związkowa regulamin jest uzgadniany w porozumieniu z nią. Regulamin wchodzi w życie po upływie dwóch tygodni od dnia podania go do wiadomości pracowników w sposób przyjęty u danego pracodawcy (art.77²§6 k.p.). W tych przypadkach przekazanie informacji przez pracodawcę nie stanowi ani jego oświadczenia wiedzy, ani oświadczenia woli, lecz fragment procesu stanowienia aktu normatywnego, bez którego akt ten nie będzie mógł obowiązywać. Jeśli pracodawca go nie dopełni, to regulamin nie zacznie obowiązywać jako zakładowe źródła prawa pracy, w takim wypadku pracownik nie będzie mógł żądać poinformowania o ich treści. Dla skuteczności wejścia w życie regulaminu wynagradzania bądź jego zmian, które powodują, iż regulamin ten staje się źródłem prawa pracy, zgodnie z art.9§1 k.p., decydujące znaczenie ma zatem zachowanie przez pracodawcę trybu wymaganego w art.77²§6 k.p., polegającego na podaniu regulaminu do wiadomości pracowników w sposób przyjęty u niego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2004 roku, II PK 5/05, LexPolonica nr 383940)

Z ustaleń faktycznych, które stanowiły podstawę wydania zaskarżonego wyroku, wynika jednoznacznie, iż przyjętym w pozwanej spółce sposobem podawania przez pracodawcę do wiadomości pracowników treści regulaminu było

wywieszenie jego tekstu na tablicy ogłoszeń. O wprowadzanych zmianach do regulaminu wynagradzania powód, podobnie jak i inni pracownicy, był poinformowany na spotkaniu w dniu 28 grudnia 2011 roku. Okoliczność ta wynika z dowodów z dokumentów – „Programu zebrania”, gdzie wyraźnie wskazano, że pracownicy będą poinformowani o zmianach w regulaminie wynagradzania od 2012 roku jak i listy obecności, z której wynika, iż powód brał udział w spotkaniu. Także z zeznań świadka M. Z. jednoznacznie wynika, iż regulamin wynagradzania był wywieszony na tablicy ogłoszeń, był również dostępny dla pracowników przy podpisywaniu porozumienia w zakresie zmiany warunków pracy i płacy w dniu 24 stycznia 2016 roku.

Nawet przy przyjęciu specyfiki pracy powoda związanej z wykonywaniem pracy poza siedzibą pracodawcy powód miał możliwość zapoznania się z tekstem regulaminu. Podpisując porozumienie powód mógł zażądać stosownie do treści art.241¹²§2 punkt 3 k.p. przedstawienia mu tekstu regulaminu wynagradzania i wyjaśnienia jego treści, czego nie uczynił. Nie budzi zatem wątpliwości, iż popisując powyższe porozumienie powód wyraził zgodę na zmianę warunków wynagradzania w zakresie świadczeń z tytułu podróży służbowych, które od dnia 1 lutego 2012 roku były regulowane zgodnie z regulaminem.

Zatem podnoszone przez powoda zarzuty, że nie został zapoznany z treścią regulaminu nie mają uzasadnienia prawnego i tym samym ustalenia Sądu pierwszej instancji, że regulamin wynagradzania został prawidłowo podany do wiadomości pracowników w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jest słuszne.

Nie mają również uzasadnienia w zebranych w sprawie materiale dowodowym twierdzenia strony, że treść regulaminu wynagradzania załączonego do odpowiedzi na pozew jest inna niż obowiązująca od dnia 1 lutego 2012 roku. Dowodu na poparcie tych twierdzeń nie stanowią zeznania świadka Ł. F. (3), bowiem świadek rozpoczął pracę w pozwanej spółce kwietniu 2013 roku, zatem nie mogą mu być znane okoliczności związane z wprowadzeniem zmian do regulaminu wynagradzania w styczniu 2012 roku.

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art.233§1 k.p.c. lub sprzeczność istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, a taka okoliczność nie została przez skarżącego wykazana. Zarzuty powoda stanowią jedynie gołosłowną polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu Rejonowego i dokonaną oceną dowodów. Powód pomija niekorzystne dla siebie fakty i tym samym wybiórczo traktuje materiał dowodowy. Przekonanie skarżącego o innej wadze dowodów i ich odmiennej ocenie, aniżeli przyjął Sąd nie jest wystarczające do skutecznego postawienia zarzutu naruszenia art.233§1 k.p.c.

W ocenie Sądu nie znajdują również uzasadnienia zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego art.77⁵§5 k.p. w zw. z art.21a ustawy o czasie pracy kierowców ani art.65§1 w zw. z art.300 k.p.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art.65§1 k.c. w zw. z art.300 k.p. należy wskazać, iż powód jedynie na podstawie wygenerowanego przez program arkusza zatytułowanego „Rozliczenie podróży służbowych” bez uwzględnienia treści regulaminu wynagradzania uznaje, że powinien otrzymywać ryczałt za nocleg. W arkuszu tym pod pozycją „nocleg” była wpisywana wartość o zł, niemniej jednak z treści regulaminu wynagradzania wynika jednoznacznie, iż wysokość zryczałtowanej kwoty pokrywającej całość kosztów zagranicznej podróży służbowej została ustalona na kwotę 42 euro, przy czym kwota ta obejmowała dietę w kwocie nie niższej niż określona z tytułu podróży służbowej na terenie kraju w przepisach wydanych na podstawie art.77⁵§5 k.p. Pracodawca wskazał również w jakim wypadku przysługuje pracownikowi zwrot kosztów noclegów. Zwrot tych kosztów stosownie do postanowień punktu XIII załącznika do regulaminu przysługiwał w wysokości stwierdzonej rachunkiem za hotel do 100 euro i tylko gdy nocleg zorganizował pracodawca bądź pracownik uzyskał zgodę na piśmie na samodzielne zorganizowanie noclegu.

Powód nie ponosił kosztów noclegów, dokonał wyboru wykorzystania dziennych okresów odpoczynku i skróconych tygodniowych okresów odpoczynku poza bazą w pojeździe, w przypadku gdy pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania, składając stosowne oświadczenie 4 czerwca 2013 roku. Powód nie powinien się zatem domagać wyrównania kosztów, których nie było. Ryczałt za nocleg nie może bowiem stanowić dodatku dla kierowcy za niewygody związane z noclegiem w kabinie, lecz służyć ma temu, by kierowcy zrekompensować koszty, które musiał on ponieść.

Wbrew zarzutowi podniesionemu w apelacji a dotyczącemu naruszenia str.21a ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art. 77⁵ § 3 - 5 KP strona pozwana kwestię należności z tytułu podróży służbowych uregulowała w regulaminie wynagradzania. Przepis art.77⁵§3 k.p. jednoznacznie wskazuje, że to akty wewnątrzzakładowe mają pierwszeństwo przed rozporządzeniem, które na mocy art. 77⁵§5 k.p. mają zastosowanie tylko, gdy takie akty nie regulują kwestii należności z tytułu podróży służbowych. Wbrew stanowisku apelującego rozporządzenie nie stanowi żadnego minimalnego standardu należności, gdyż co do zasady w ogóle nie jest skierowane do pracodawców prywatnych. Jedyne minimalny standard określono w art.77⁵§4 k.p., który dotyczy diet, a nie ryczałtów za noclegi.

W świetle powyższej argumentacji istnieją pełne podstawy do twierdzenia, że kierowcom w danym zakładzie pracy należą się tylko takie kwoty z tytułu podróży służbowych, które wynikają z regulaminu wynagradzania, o ile spełnione są warunki dotyczące minimalnej wysokości diety. Regulamin może więc stanowić, że pracownikowi ryczałt za nocleg w ogóle się nie należy.

Reasumując powyższe rozważania należy stwierdzić, że powód otrzymał ryczałt za nocleg w kwotach wynikających z regulacji obowiązującej u strony pozwanej i świadczenie to nie była niższe niż wynikająca z rozporządzeń z dnia 19 grudnia 2002 roku i 29 stycznia 2013 roku.

Zatem brak jest podstaw do przyznania powodowi ryczałtu za nocleg za okres od 1 lutego 2012 roku do maja 2014 roku i Sąd na podstawie art.385 k.p.c. oddalił apelację powoda.

Apelacja pozwanego jest zasadna i prowadzi do zmiany wyroku w zaskarżonej części.

Trafność zarzutów apelacyjnych pozwanego została potwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku w sprawie K 11/15 (Legalis nr 1532913).

Trybunał orzekł, iż:

1. art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (tekst jednolity Dz.U. z 2012 roku poz. 1155, ze zm.) w związku z art.77⁵§2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 roku – Kodeks pracy (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 1666, ze zm.) w związku z §16 ust.1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. 167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art.2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2. art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 roku powołanej w punkcie 1 w związku z art.77⁵§2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 roku powołanej w punkcie 1 w związku z §9 ust.1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U.236.1991, ze zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

W uzasadnieniu wyroku Trybunał wskazał, iż koszty podróży służbowej pracowników ustawodawca uregulował dwutorowo: w stosunku do pracowników państwowej lub samorządowej sfery budżetowej tryb ustalania warunków oraz wysokość należności przekazano do szczegółowej regulacji ministrowi właściwemu do spraw pracy w drodze rozporządzenia (art.77⁵§2 k.p.), zaś do pracowników spoza tego kręgu ustawodawca pozostawił tę kwestię stronom stosunku pracy, a więc pracodawcom i pracownikom (art.77⁵§3 k.p.) obligując ich do określenia warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej w układach zbiorowych pracy, regulaminie wynagradzania bądź wprost w umowie o pracę. Mechanizm przewidziany w art.77⁵§5 k.p. miał pełnić funkcję gwarancyjną, na wypadek gdyby układ zbiorowy pracy regulamin wynagradzania czy umowa o pracę pozostawiły te kwestie poza przedmiotem ustaleń.

Trybunał wskazał, iż przepis art.21a ustawy o czasie pracy kierowców (zgodnie z treścią którego kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie wydatków związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art.77⁵§3-5 k.p.) ma charakter przepisu odsyłającego. Zawarte odesłanie ma charakter zewnętrzny (odsyła do innego aktu normatywnego, niż ten w którym zawarty jest przepis) i dynamiczny (odsyła do każdorazowej wersji przepisów odniesienia). Tak ukształtowania konstrukcja normatywna jest niezgodna z art.2 Konstytucji RP.

Sąd Rejonowy uwzględniając w części roszczenie powoda wskazał, iż w okresie od 1 września 2011 roku do 31 stycznia 2012 roku w zakresie ryczałtów za nocleg obowiązywały powoda postanowienia umowy o pracę. Na mocy porozumienia zmieniającego umowę o pracę z dnia 2 stycznia 2011 roku strony wyłączyły prawo powoda do otrzymywania ryczałtów za nocleg w sytuacji, gdy istniała możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie samochodu. W pozwanej spółce regułą było takie odbywanie podróży służbowych. Sąd uznając powyższą regulację, jako mniej korzystną niż obowiązujące przepisy prawa, doszedł do wniosku, że w tym zakresie należało w stosunku do powoda stosować przepisy rozporządzenia z dnia 2002 roku regulującego należności z tytułu podróży służbowych. Tym samym powód nie mógł być pozbawiony prawa do otrzymania ryczałtu za noclegi.

W świetle wyżej cytowanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego stanowisko Sądu pierwszej instancji nie jest trafne.

Zastosowanie do powoda jako kierowcy (którego praca polega na stałym przemieszczaniu się) regulacji dotyczących incydentalnych podróży służbowych pracowników sektora administracji jest nieuprawnione, z uwagi na różną specyfikę pracy.

W treści umowy o pracę (po jej zmianie od 2 stycznia 2011 roku) strony wyraźnie wyłączyły prawo powoda do otrzymywania ryczałtów za nocleg w sytuacji, gdy istniała możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie samochodu. Pracodawca zapewnił powodowi nocleg w kabinie samochodu i powód z tego noclegu korzystał. Zapewnienie kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w samochodzie zwalniało pozwanego pracodawcę z obowiązku ponoszenia kosztów noclegu i było usprawiedliwione.

W niniejszej sprawie należy wskazać także treść rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98 jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz. UE L 102), którego celem miała być poprawa warunków socjalnych kierowców oraz zwiększenie bezpieczeństwa wykonywanych przewozów drogowych, tak aby eliminować przyczyny zmęczenia, niewyspania i przepracowania, a w konsekwencji wypadków. Rozporządzenie to pełni zasadniczą rolę w zapewnieniu stosowania przez kierowców w UE jednolitych reguł określających maksymalny dzienny, tygodniowy i przypadający w okresie dwóch kolejnych tygodni czas prowadzenia pojazdu.

Zgodnie z treścią art.8 ust.8 ww. rozporządzenia 561/2006 jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju. Rozporządzenie to przewiduje wprost możliwość odbioru dziennych okresów odpoczynku i tygodniowych okresów odpoczynku w pojeździe. Pozwany pracodawca zapewniając powodowi odpowiednie miejsce do spania w kabinie pojazdu został zwolniony z ponoszenia kosztów noclegu.

Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę w granicach apelacji jest związany stwierdzeniem przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności danych regulacji, stosownie do treści art.190 ust.1 Konstytucji RP. Od chwili ogłoszenia wyroku o niezgodności z Konstytucją następuje obalenie domniemania konstytucyjności zakwestionowanych regulacji prawnych. Przepisy co do których zostało obalone domniemanie konstytucyjności nie mogą być dalej stosowane, chyba, że w orzeczeniu określono inny termin utraty mocy obowiązującej na podstawie art.190 ust.3 Konstytucji.

Reasumując brak jest podstaw do stosowania wobec powoda w zakresie prawa do ryczałtu za noclegi innych regulacji niż obowiązująca strony umowa o pracę w brzmieniu po dokonanej 2 stycznia 2011 roku zmianie.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.

O kosztach procesu za pierwszą i drugą instancję Sąd orzekł na podstawie art.102 k.p.c. zwalniając powoda od obowiązku ich ponoszenia. Sąd uznał, iż z uwagi na charakter sprawy, obciążenie powoda odpowiedzialnością za wynik procesu byłoby sprzeczne z zasadą słuszności.

Sąd przyznał pełnomocnikowi powoda kwotę 306,41 zł tytułem wyrównania kosztów udzielonej pomocy prawnej przez Sądem I instancji.

Oddalenie powództwa, skutkuje zmianą wyroku także w zakresie zobowiązania pozwanego do uiszczenia opłaty od pozwu.

O zwrocie spełnionego świadczenia w wysokości 2.818 zł objętego rygiorem natychmiastowej wykonalności Sąd orzekł na wniosek pozwanego na podstawie art.338§1 k.p.c.

Sąd przyznał pełnomocnikowi powoda ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.241 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, których wysokość została ustalona na podstawie §8 punkt 6 w zw. z §16 ust.1 punkt 1 i §4 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 3 października 2016 roku (Dz.U. z 2016 r, poz.1715).

SSO Iwona Matyjas SSO Agnieszka Gocek SSO Jacek Chrostek